

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 16/1999 rd

Regeringens berättelse för 1998

Till grundlagsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 27 april 1999 berättelsen om regeringens åtgärder under år 1998 (B 3/1999 rd) till grundlagsutskottet för beredning och bestämde samtidigt att lagutskottet skall lämna utlåtande i ärendet till grundlagsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- kanslichef Kirsti Rissanen, justitieministeriet.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Vid behandlingen av ärendet har utskottet utrett inställningen till utskottets uttalanden med anledning av tidigare berättelser. Detta av den anledningen att dialogen mellan statsrådet och riksdagen med anledning av regeringens berättelse inte alltid motsvarar sitt syfte, om uttalandena inte också blir lästa och frågorna åtgärdade.

Vidare har utskottet behandlat ärendet utifrån de i berättelsen ingående uttalandena i fråga om justitieministeriets förvaltningsområde, dock med den begränsningen att granskningen enbart gällt lagutskottets egna uttalanden.

Utskottets tidigare ställningstaganden

Utskottet har i sitt utlåtande om berättelsen om regeringens åtgärder under år 1997 (LaUU 6/1998 rd — B 5/1998 rd) behandlat en revidering av berättelsen, en fråga som då var aktuell. I utskottets utlåtande konstaterades följande:

"Utskottet anser att reformen är lyckad. Ärendena presenteras i koncentrerad form med tyngdpunkt på väsentliga händelser. Vid ut-

skottsbehandlingen uppdagades dock ett par brister som stör läsaren:

— berättelsen saknar innehållsförteckning och

— i berättelsens sista avsnitt "Åtgärder vid presidentföredragningarna" har vissa propositioner försetts med asterisk (*) men ingenstans har förklarats vad som avses med denna. Avsikten torde vara att visa att ett uttalande av riksdagen anknyter till ärendet."

Med anledning av sina iakttagelser framhöll utskottet att saken borde åtgärdas. Eftersom så inte har skett föreslår utskottet ett uttalande om

att följande berättelse förses med en innehållsförteckning och en redogörelse för syftet med anteckningar typ fotnot.

Utskottets uttalanden

Lagutskottet anser att regeringens redogörelser och ställningstaganden med anledning av utskottets uttalanden är korrekta. De uttalanden som enligt regeringens åsikt inte längre ger anled-

ning till åtgärder kan också enligt lagutskottets åsikt strykas i berättelsen.

Rättegångskostnaderna och allmän rättshjälp

Till de uttalanden som skall strykas hör också uttalandet om rättegångskostnader (s. 144), som har blivit uppfyllt i den form det anförs där.

Debatten om rättegångskostnadernas belopp och frågan om ersättning för dem pågår dock fortfarande. I svaret i berättelsen konstateras att en proposition om korrigering av missförhållandena i bestämmelserna om ersättning av rättegångskostnader i 21 kap. rättegångsbalken (RP 107/1998 rd) hade avlåtits till riksdagen och att lagutskottet hade börjat behandla propositionen i januari 1999.

Riksdagen har sedermera antagit lagen i enlighet med lagutskottets betänkande (LaUB 26/1998 rd).

I betänkandet framhöll lagutskottet att åtminstone domarna, advokaterna och de allmänna rättsbiträdena måste informeras effektivt om de nya bestämmelserna om rättegångskostnader för att en enhetlig rättspraxis skall kunna fås till stånd. Om inte särskilda kurser kan ordnas systematiskt för alla dessa yrkesgrupper borde tydlig och övergripande information skickas till dem alla. Efter att ha framhållit att syftet med den pågående revideringen av bestämmelserna om rättegångskostnader var att påverka uppkomsten av kostnader och pressa dem nedåt antog utskottet att den aktuella delreformen inte kunde ha någon direkt inverkan på detta annat än när det gäller summariska mål. Utskottet framhöll ytterligare att orsakerna till de stegrade kostnaderna och frågan om hur processreglerna bör ändras utifrån de hittills vunna erfarenheterna behandlades i en arbetsgrupp vid justitieministeriet. I en annan kommission utreds frågan om hur stor den allmänna rättshjälpen skall vara och om

fri rättegång skall beviljas en större befolkningsgrupp.

När detta utlåtande behandlas har bägge kommissionerna lämnat sitt betänkande. Den första partiella revideringen av bestämmelserna om rättegångskostnader trädde i kraft den 1 juni 1999. Eftersom den har varit i kraft bara knappt fem månader går det ännu inte att få uppgifter om dess konsekvenser.

Utskottet betonar medborgarnas fundamentala rätt att få ett beslut av en domstol angående sina rättigheter och skyldigheter. Frågan om att få de faktiska rättegångskostnaderna skäligare är så viktig att man inte passivt kan invänta vad som håller på att ske med anledning av de aktuella ändringarna. Enligt utskottets åsikt bör man gå fram på tre fronter enligt följande:

1) Domstolarna uppmärksamgörs med tillräckligt eftertryck på de nya kostnadsbestämmelserna och allmänheten informeras om dem på ett sådant sätt att parterna i en rättegång förmodligen ta hänsyn till saken.

2) Revideringen av bestämmelserna om rättegångsförfarandet i tvistemål fortsätter.

3) Beredningsarbetet för att åstadkomma ett enhetligt rättshjälpssystem fortsätts med en snabb tidtabell och med målet att även personer med medelstora inkomster skall garanteras ekonomiska möjligheter att bevaka sina rättigheter och skyldigheter med hjälp av rättegångar.

Utskottet föreslår ett uttalande om

att riksdagen påskyndar åtgärderna för att förenhetliga rättshjälpssystemet och utvidga kretsen av dem som är berättigade till rättshjälp.

Utlåtande

Som sitt utlåtande anför lagutskottet vördsamt

att grundlagsutskottet bör beakta vad som anförs ovan.

Helsingfors den 30 november 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Leena-Kaisa Harkimo /saml
Jyri Häkämies /saml
Toimi Kankaanniemi /fkf
Annika Lapintie /vänst

Kari Myllyniemi /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Veijo Puhjo /vänst
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönni /sd
Mauri Salo /cent.

